

În loc de prefață

Prof. univ. dr. habil. Gabriela NEDELCU-PĂSĂRIN

Valori culturale tradiționale românești - revitalizare și contextualizare

Cercetarea fenomenului cultură tradițională, fenomen ce este supus în ultima perioadă din varii motive unui proces de distanțare față de sursele primare, necesită o mai amplă implicare a celor ce au notorietatea statutului profesional, acumulare în timp a eforturilor de cercetare și concretizare a rezultatelor în publicații, dar și a celor ce sunt la început de drum în domeniu. Reunirea acestora în cadru instituționalizat este o necesitate pentru un benefic schimb de experiență și bune practici.

Volumul de față reunește comunicările susținute la Conferința Internațională de Folclor ***Tradiție și continuitate în valorificarea patrimoniului cultural imaterial***, manifestare științifică organizată de Consiliul Județean Argeș prin Școala Populară de Arte și Meserii Pitești și Muzeul Viticulturii și Pomiculturii Golești, în parteneriat cu Universitatea Constantin Brâncoveanu din Pitești. Evenimentul a avut loc în Sala mare a Consiliului Județean Argeș, în zilele 14-16 septembrie 2021.

Cultura tradițională este un capital cultural, de care depinde valorizarea unui capital simbolic. Pierre Bourdieu (*Rațiuni practice. O teorie a acțiunii*, Editura Meridiane, București, 1999) a argumentat principiul explicativ major al structurii sociale generat de capitalul cultural și, implicit, al practicilor culturale pe care capitalul cultural le exprimă. În egală măsură recunoaștem că moștenitorii culturali păstrează monopolul capitalului cultural și pe cel al monopolului simbolic și de aceea considerăm că rolul formatorilor culturali, al reprezentanților mediului educațional, muzeal, animatorilor culturali, teoreticieni sau practicieni este esențial mai ales în perioade de criză, cum este cea pe care o traversăm din cauza pandemiei cu Covid 19.

Catalizarea interesului pentru cunoașterea patrimoniului cultural imaterial se poate realiza pe trei canale: instituțiile publice sau private,

mediile universitare și muzeale și performerii populari deveniți îndrumători ai elevilor din școlile populare și de arte.

În primul caz, cel al instituțiilor publice și private, interesul pentru promovarea patrimoniului cultural imaterial poate să rezide în motivația aderării la un public divers și astfel să genereze promovarea imaginii instituționale susținătoare a tezaurului material și imaterial al zonei. În cel de-al doilea caz, reprezentanții mediilor universitare și muzeale sunt interesați de diseminarea rezultatelor cercetării științifice în cadrul instituțional, cum este cel al colocviilor, simpozioanelor și congreselor naționale și internaționale. Finalizarea manifestării științifice prin publicarea în volum a comunicărilor este a doua țintă de interes profesional al acestora. Cea de-a treia categorie este mai puțin cunoscută în acest context științific, prezența performerilor fiind de obicei o deschidere spre desfășurarea lucrărilor științifice, un argument vizual, concret al valorii culturale. În cadrul acestei conferințe internaționale rolul lor a fost mult mai complex.

Această clasificare, care nu este cu intenția de ierarhizare, nu înseamnă o delimitare a semnificației prezenței acestora. Conferința Internațională de Folclor ***Tradiție și continuitate în valorificarea patrimoniului cultural imaterial*** s-a constituit într-o primă ediție a unei manifestări științifice pe care o considerăm a avea viitor și a fost organizată de Consiliul Județean Argeș prin Școala Populară de Arte și Meserii Pitești și Muzeul Viticulturii și Pomiculturii Golești, ambele instituții publice, mediu muzeal, de cercetare și valorificare a patrimoniului cultural material și imaterial, în parteneriat cu Universitatea Constantin Brâncoveanu din Pitești (o componentă academică de notorietate cu un rol semnificativ în promovarea mediatică a evenimentelor importante în viața comunității academice și sociale).

Performerii populari au fost reprezentanți ai Școlii Populare de Arte și Meserii Pitești și au asigurat astfel componenta de diseminare a informațiilor științifice, rezultat al cercetărilor prezentate la un nivel doi, ceea ce specialiștii în comunicarea socială au numit semantica în mai multe trepte a discursului public, în cazul de față pe mai multe generații, de la practicianul meșter popular sau interpret vocal și instrumental la elevii claselor reprezentând vârste diferite. Imaginea simbolică este a unei clepsidre a transmiterii corpusului informațional într-un areal divers ca receptori ai culturii tradiționale. Acestora le corespund trei acțiuni concrete: conservare, promovare și revitalizare prin implicarea directă a purtătorilor de folclor și a celor ce sunt promotori ai cercetării științifice.

Celor trei categorii de comunicatori, prin care se catalizează interesul pentru cunoașterea patrimoniului cultural imaterial, le corespund trei acțiuni care se succed sau coexistă în diacronie și sincronie: conservare, promovare și cercetare – revitalizarea culturii tradiționale prin demersul științific.

Esențial este ca rezultatele acestora să fie cuantificabile pe o axă a preocupării practice, singura cu spectru amplu și cu efect asupra comunității locale, reprezentată la rândul ei de trei domenii de cercetare și reprezentare: un domeniu al motivațiilor academice și euristice, un „pol speculativ,” un „pol practic” sau „practico-teoretic” preocupat de utilitățile publice și private (cf. Matthieu Bera, Yvon Lamy, *Sociologie de la culture*, Armand Colin, Paris, 2003) și un pol al modelelor culturale (performerii populari, profesorii care sunt în sistemul educațional vocațional și reprezentanții cultelor).

Comunicările susținute în cadrul Conferinței internaționale au abordat teme care au fost reunite în trei secțiuni;

- ✓ Instituțiile mass-media între tentația păstrării și promovării tradițiilor și audiența în context competițional pe piața media. Includerea noilor tehnologii în promovarea tradițiilor culturale naționale;
- ✓ Personalități culturale și performeri – modele ale comunității în promovarea tradițiilor folclorice;
- ✓ Strategii de salvagardare și promovare a tradițiilor culturale românești - imperativ al managementului cultural.

Prezența la această conferință desfășurată „față în față”, respectând toate condițiile impuse de reglementările în vigoare în timp de pandemie, a fost un argument al atașamentului celor ce abordează domeniul patrimoniului cultural imaterial la evenimentul care reunește actanții principali ai fenomenului cultural în spațiul public. Contribuțiile cercetătorilor români aflați dincolo de granițele actuale ale României (Serbia, Republica Moldova, Cehia) au fost susținute online și se regăsesc în cuprinsul volumului conferinței internaționale. Este, evident, o diversitate tematică, un amplu areal de preocupări pentru identificarea, conservarea, salvagardarea, promovarea și cercetarea elementelor de patrimoniu cultural imaterial. Este un nivel al evidenței, căreia trebuie să îi definim valoarea culturală, și un nivel al „suprafeței adânci”, asupra căreia trebuie să revenim la răstimpuri pentru a-i decoda noi simboluri, noi înțelesuri.

Este un proces complex pe verticală și pe orizontală definit de coexistența științei și artei: știința descoperă esența fenomenelor, arta naște fenomenul esențial, pentru a aminti conceptele definite cândva de esteticianul Ion Ianoși. Este conjuncția care argumentează diversitatea tematică și a apartenenței instituționale a contribuabililor la acest volum, ce se dorește a reuni perspective variate de consemnare a dinamicii sociale cu efecte asupra patrimoniului cultural imaterial. Această dinamică antrenează revitalizarea tradiției și reconfigurarea ei în urma mutațiilor datorate reacțiilor culturale din proximitatea temporală. Revitalizare și

contextualizare sunt cadrele de referință ale demersului de restituire a unor aspecte definitorii ale culturii tradiționale.

Succint spus: ***Tradiție și continuitate în valorificarea patrimoniului cultural imaterial.***

Craiova, septembrie 2021

Cuvânt înainte

*Simona BUCURA-OPRESCU**

Este o onoare și o bucurie pentru mine să fiu împreună cu dumneavoastră. Suntem oameni pe care ne leagă dragostea puternică pe care fiecare dintre noi o avem pentru neam, pentru credința noastră creștin- ortodoxă și, nu în ultimul rând, pentru tradițiile românești. Mă bucur că am început conferința de azi cu vernisajul unei expoziții care a pus la un loc costumul popular românesc, cel care arată tot ceea ce avem noi mai bun, toate tainele - Botezul, Cununia, Însmormântarea - și truda meșterilor populari din Argeș. Această expoziție ne arată că icoana și costumul popular sunt un tot care ne definește și vorbește despre noi, ne arată cât de bogat este patrimoniul Argeșului și Muscelului.

Onorată asistență, vă spun și eu bine ați venit în România de la Argeș și mă bucur că acest eveniment aduce la un loc, prin Școala Populară de Arte și Meserii și Muzeul Național al Viticulturii și Pomiculturii de la Golești, meșterii populari din Argeș care sunt adevărate depozitare vii de istorie și tradiții românești.

Vă mulțumesc dumneavoastră, celor care ați făcut un efort extraordinar de a veni aici, în Județul Argeș, și de a ne onora cu prezența dumneavoastră: de la Academia Română, de la Academia Oamenilor de Știință din România, de la Institutul de Etnografie și Folclor Constantin Brăiloiu, din mediul universitar, distinși academicieni, distinși domni profesori și cercetători de la muzeele importante ale României. Dar toate acestea nu ar fi fost posibile fără doi oameni cărora vreau să le mulțumesc, doamna Elena Iagăr, managerul Școlii Populare de Artă și Meserii, și domnul Iustin Dejanu managerul Muzeului Național al Viticulturii și Pomiculturii,

* Deputat în Parlamentul României, președinte Comisia pentru Administrație Publică și Amenajarea Teritoriului din Camera Deputaților.

cei care au organizat evenimentul de astăzi. Vreau să mulțumesc și eu Consiliului Județean Argeș pentru toți anii în care a finanțat constant și substanțial instituțiile de cultură din Argeș, domnului președinte Ion Mînzîină, domnului vicepreședinte Adrian Bughiu, care este direct responsabil de acest domeniu, și doamnei director Roxana Stoenescu, pe care o apreciez sincer pentru munca pe care o face în fiecare zi. Vreau să vă spun doar atât: în Argeș suntem cumva binecuvântați! Ne aflăm în județul primelor capitale voievodale – Câmpulung și Curtea de Argeș, în județul care a dat României opt prim-miniștri și un patriarh, în județul care a avut prima Mitropolie. Suntem în județul în care ni s-a servit fiecăruia dintre noi o valoroasă lecție de demnitate de către partizanii din Făgăraș, în județul în care hărnicia românilor asigură 25% din exportul României, printr-o marcă românească de succes realizată la Mioveni, și, nu în ultimul rând, suntem în județul în care Regina Elisabeta a purtat costumul de Muscel. Mai târziu Regina Maria a adoptat costumul de Muscel drept costum de înaltă ceremonie al Casei Regale, punându-l astfel în valoare la modul cel mai rafinat, cel mai distins.

De asemenea, anul acesta se împlinesc 500 de ani de la documentul trimis de Neacșu de la Câmpulung pe 21-22 iunie 1521, primul document scris în limba română, recunoscut aici în Județul Argeș. Și, iată, astăzi se desfășoară și această conferință de înaltă ținută. Vă mulțumim pentru bogăția pe care o oferiți și pe care fiecare dintre noi ne vom strădui să o ducem mai departe. Doamne ajută!